

رابووننهوهی سهدر و مهرجهعییهت له سیاسهتی عیراق

05-12-2020

نووسههکان

زریان روژههاتی

كورتە : له روژانی رابردوودا بهرپوهچوونی یهكهمین كوئفرانسی ههشدی عهتهبات و دهركهوتنهوهی دووبارهی سهدریهكان وهك ئهكتهریكى گرنگی شانوی سیاسی عیراق دوو رووداوی گرنگن كه دهتوانن کاریگهری لهسهر دوخی سیاسی و سهربازی ئهه وڵاته دابنن.

زیران رۆژھەلاتی

بەرابری

لە رۆژانی رابردوودا بەرپۆهچوونی یەكەمین كۆنفرانسیسی حەشدى عەتەبات و دەرگەوتنەوێ دووبارەى سەدریپەكان وەك ئەكتەریكى گرنكى شانۆی سیاسی عێراق دوو رووداوی گرنكى كە دەتوانن کاریگەری لەسەر دۆخی سیاسی و سەربازیی ئەو وڵاتە دا بنین.

كۆنفرانسیسی حەشدى عەتەبات چەندەى رەھەندىكى مەملانێی نیوخۆی شیعەیشی تیدابیت، ئەوئەندەش هەنگاویكە بۆ قایمکردنی توانای سەربازیی مەرجەعییەت لە سیاسەتی عێراقی. دەرگەوتنەوێ سەدریش بە خۆپیشاندان و گوتاری بردنەوێ پێشوخەتەى هەلبژاردن و "پەیماننامەى شەرەف" ی شیعەى دەرخەرى ئەوێهە كە سەدر لە قۇناخی داھاتوودا لایەنێكى یەكلاکەرەوێ دەبیت.

بۆچی حەشدى عەتەبات؟

رۆژی 1/12/2020 كۆنفرانسیسی سێ رۆژەى حەشدى عەتەبات بە درووشمی "پاریزگاری كردن لە فەتوا و بنیاتنانی دەولەت" لە نەجەفەوێ بە سەرپەرشتی عەتەبەى عەلەوییە دەستپێكرد. فیرقەى ئیمام عەلى (گرنیدراوى عەتەبەى عەلەوى)، لیواى عەلى ئەكبەر (گرنیدراوى عەتەبەى حەسینی) و فیرقەى عەباسی قیتالی (گرنیدراوى عەتەبەى عەباسی) و لیواى ئەنسارى مەرجەعییە كە بەرپزەوێ پێشتر لیواكانی 11 و 26 و 44 ی حەشدى شەعبی بوون، لەوێدا بەشداربوون.

پرسیار لێرەدا ئەوێهە كە پالەنەرەكانی جیاكردنەوێ زیاتری ئەم چوار لیواپەى پێشووێ حەشدى شەعبی لەو بەشەكەى دیکەى حەشدى جین؟ بەشێوێهەكى گشتی دەشێ چەند هۆكارێك بۆ ئەمە ریز بكرین كە بەمجۆرەن:

یەكەم: وادیارە لە سەرۆبەندى نزیكبوونەوێ سالی نوێ، مەرجەعییەت دەپەوێ هێلەكانی جیاكەرەوێ هێزەكانی خۆی لەگەڵ رێكخراوەكانی دیکەى حەشدى روونتریکاتەوێ. بێگومان لەوانەبە ئەمە پالەنەرى ئەمنی هەبیت چوونكە، سالیوگەرى كوژرانی ئەبومەهدى موھەندیس و قاسم سولیمانی نزیك دەبیتەوێ و ترسێك هەبە لەوێ كە لەو رۆژەدا رووداویكى ئەمنی رووبدات! لەگەڵ نزیكبوونەوێ ئەو رۆژە، تەننەت بەپێی هەندێك لە سەرچاوەكان، ئەمریکا دەستی بە كشانەوێ هەندێك لە دیپلوماتەكانی لە بانیۆخانەى بەغدا كردووە. [1] لەوانەبە حەشدى مەرجەعییەت بە تەماپیت رووخساریكى جیاوازتر لە حەشدى دیکە لە خۆی پیشانبدات و بەوێش جیاوازییە فیکری و سیاسییەكانی خۆی زەقتر دەربخات. لە بیرمان نەچیت كە تەنیا چەند هەفتەبەك دواى كوژرانی قاسم سولیمانی و ئەبومەهدى موھەندیس بوو كە چوار لیواكەى حەشدى مەرجەعییەت لە حەشدى شەعبی جیابوونەوێ و خۆیان بە وەزارەتى بەرگری بەستەوێ.

دووهم: ناپەزایی چوار لیواكەى مەرجەعییەت لەسەر دانانی (ابوفدك) وەك شوینگرەوێ ئەبومەهدى موھەندیس و شكستی هەولەكانی هادی عامری بۆ نابزوانی چارەسەرکردنی ئەو ناكۆکیانە، پالەنەریكى دیکەبە بۆ جیاكردنەوێ رێی هەردوو حەشدىكە لە یەكترى. حەشدى شەعبی بەمدواپیانە ئەبو مونتەزەر حەسینی (تحسین عبد مطر عبودی- رێكخراوى بەدر) لە پۆستیكى دیکەى بالای دەستەى حەشدى شەعبی دامەزراند كە پێدەچیت كە ئەمە دواپین بزماریك لە هەولەكانی بەكخستەوێ دووبارەى هەردوو حەشدى درابیت.

سێیەم: جەمسەرگیری و دابەشبوونە نیوخۆییەكانی سیاسەتی شیعەى لە عێراق وایكردووە كە مەرجەعییەت لە تەنیشت رۆلی راستەوخۆ و ناپاراستەوخۆ لە رووداوە سیاسییەكان، پەنا بۆ تۆكمەکردنی رەھەندە سەربازییەكەى ئەو رۆلەش ببات. حەشدى عەتەبات لە بەیاننامەى كۆتایی كۆنفرانسیسەكەیدا لەلایەك جەختی لە جێبەجێکردنی پیت بە پیتی فەتوا و رێنمایییەكانی مەرجەعییەتی بالآ و لەلایەكى دیکەش جەختی لە پابەندبوون بە یاسا و دەستور كردۆتەوێ. [2] لە بەیاننامەكەشدا پابەندبوونی بە رێنمایییەكانی مەرجەعییەت لە پێش پابەندبوون بە یاسا و دەستور داناوە. هەرچەندە مەرجەعییەت دەستووردان لە سیاسەت بە رەسمى رەتدەكاتەوێ بەلام، بە كردهوێ رۆلەكەى لە دیاریکردنی سەرۆكەوێزیران، هەلبژاردن و خۆپیشاندان و رووداوەكانی دیکەى مەیدانی سیاسی وڵات شتێكى حاشا لێنەكراوە. حەشدى عەتەبات هەنگاویكى دیکە عێراق لە ویلاپەتێكى ناپاراستەوخۆ _ رانەگەنراوى مەزھەبى نزیك دەكاتەوێ. بەوێ، مەرجەعییەتیش وەك بەشێكى زۆرى حیزبە گەورەكانی عێراق، لە تەنیشت بنكەى جەماوهری و رۆلی سیاسی، خاوەنداریکردنی هێزی چەكدارى دامەزرانوێتر دەكات!

سەدریھەکان لەرپى خۆپیشاندان، گوتارى پيشووختەى بردنەوھ لە ھەلبژاردان و باسکردنى "پەيماننامەى شەرەف"ى شىعى جارىكى دىكە بە گەرمى لە رۆژەقى عىراقدان.

خۆپيشاندانەکانى پشتگىرىکردن لە موقتەدا سەدر جۆرىك لە نەمايش كردنەوھى ھىزى ئەو گرووپە بوو، ھەرچەند كە دواتر بەھۆى بەرەكەوتنىان لەگەل خۆپيشاندەرانى دىكە گرتيان بۆ دروستبوو. سەدر لەرپى گوتارى پەيماننامەى شەرەفیشوھ بە تەمايە خۆى وەك لایەنى يەكخەرى ھىزە شىعىيەكانيش دەريخت.

ھەر لە ئىستاوھ زۆرىك ھاوران لەسەر ئەوھى كە سەدر پياوى قۇناخى داھاتووى عىراق دەبىت ئەمەش لەبەر چەند ھۆكارىك:

يەكەم: داھەشبوونەكانى ھىزە شىعىيەكان دەرفەتى زياترى بۆ دەرخسینىت تا پىگەى خۆى زياتر بىت. بە ديارىكراوى زەمتربوونەوھى ناكۆكى و ركاھەريھەكانى مەرجەعيەتى بالآ و گرووپەكانى لایەنگرانى ئىران لەرووى سياسى و سەربازيھەو، مەيدانى مانۆرى سەدر لە قۇناخى داھاتوودا زياتر دەكەن.

دووم: ئەگەرى بەشدارى كەمى خەلك لە ھەلبژاردنى داھاتوو، لەگەل تۆكەمەبوونى رىكخستنى سەدریھەکان و ئەگەرى كەلكوھرتنى لە كورسىيەكانى كۆتاكانى ژنان و ياساى نووى ھەلبژاردن، چانسى سەدر بۆ سەركەوتن زياتر دەكەن.

سێھەم: لاوازبوونى پىگەى جەماوھرىيە حيزبە شىعىيەكانى دىكە و تواناى سەدر بۆ كەلكوھرگرتن لە سياسەتى ھاوھەيماى، وەك نموونەى ھەلبژاردنى رابردوو، چانسى ئەو بۆ بردنەوھ زياتر دەكەن.

ئەنجام

پىگەى ئايىنى و سياسىيە مەرجەعيەتى بالآ، لەرپى خەشدى عەتەباتەوھ بەھىزتر دەبىت. لەوانەيە ئەمە وەك ئامادەكارىيەك بىت بۆ قۇناخى داھاتووى عىراق وھەرچۆرە پشيوپىھەكى گرىمانەيى كە لەوانەيە لە دواى ھەلبژاردن رووبادات، بەلام ھەرچىيەك بىت، مەرجەعيەتيش بە كەردەوھ ھاوشىوھى حيزبە گەنگەكانى عىراق ئىدى ھىزى چەكدارىيە خۆى دامەزراوھەتر دەكات و ئەمەش، پىگەكەى لە سياسەتى عىراق ھەم زياتر، ھەم ئاشكراتر دەكات.

بە ئەگەرى زۆر موقتەدا سەدرىش بەھۆى دۆخى سياسەتى نىوخۆيى و ناوچەيى، بەكۆك لە كارىگەرتەرىن پياوھەكانى قۇناخى داھاتووى عىراق دەبىت و ھەر ئىستاشوھ ئەو رۆلە بۆ خۆى پىناسە دەكات. لەوانەيە لە جياتى ھىزە نەرىتيھەكانى شىعە وەك حيزبى دەعوە و مالى كەكىم، دووانەى سىستانى و سەدر، بە ركاھەرى و ھاوھەيمايى و سياسەتەكانى خۆيانەوھ، بە ئەندازەيەكى زۆر ئاراستە بە سياسەتى داھاتووى عىراق بەدەن. ئا لىرەدايە كە گەنگە ھەرىمى كوردستان ئاگای لە رووداوھەكانى پەيوەست بەو دووھەمسەرەى سياسەتى شىعى بىت تا بەپىنى ئەوھ بچوولئەتەوھ.

[1] - <https://www.politico.com/news/2020/12/02/trump-pulls-diplomats-out-of-iraq-442250>

[2] -

<https://iraq.shafaqna.com/AR/197676/%d9%85%d8%a4%d8%aa%d9%85%d8%b1-%d8%ad%d8%b4%d8%af-%d8%a7%d9%84%d8%b9%d8%aa%d8%a8%d8%a7%d8%aa-%d9%8a%d9%86%d9%87%d9%8a-%d8%a3%d8%b9%d9%85%d8%a7%d9%84%d9%87-%d9%86%d8%ad%d9%88-%d8%a7%d9%84%d8%a7>